

Udskiftningen i Nørre Urup i Grindsted Sogn

Mens jeg var Landpost, fik jeg paa en Gaard i Stilbjerg, Ringive Sogn, at vide, at man der havde en Udskiftningsprotokol vedrørende Udskiftningen i Nørre Urup. Noget efter døde Ejeren, og hans Halvbroder tog da Protokollen med til Sjælland, hvor han bor. Jeg har laant Protokollen og gengiver nedenfor, hvad den meddeler om Udskiftningen. Af Landsbyen Nørre Urup hørte nogle Gaarde en Tid under Herregaarden Urup, der jo laa lige i Nabolaget; siden Enevældens Indførelse har kun en enkelt af Nørre Urups Gaarde hørt under Hovedgaardens. Da Nørre Urup udskiftedes, var alle dens Beboere Selvejere.

»Aar 1798 den 15. Oktober var Vejle Amts Landvæsenskommission*), bestaaende af Amtmanden, Stiftbefalingsmand v. Hellfried, Kammerraad og Landvæsenscommissaier Nellemann til Lerbæk og Landvæsenscommissaier H. Steenstrup til Gøddinggaard forsamlet i Nør Urup By for at fremme Delingen og Udskiftningen af bemeldte Byes Jorder, Ager og Eng, alt efter den til Delingen af Lodsejerne selv antagne Landmaaler Søren Rafns Requisition af 17. f. m. samt den derpaa tegnede Berømmelse under 2den i denne Maaned. Ligeledes var tilstede den til Delingen antagne Landmaaler Søren Rafn. Nørre Urup Byes virkelige 4 Lodsejere og

*) 1796-99 hørte Slavs Herred, hvori Urup ligger, til Vejle Amt. Derefter hørte det under Ribe Amt. Hellfried blev 1791 Stiftamtmand over Ribe Stift, 1796 Amtmand over Vejle Amt.

Beboeren af Dyvelsricke Huus, for saa vidt som han tilkommer en vis Græsningsret i Urup Hede.

Landmaaler Rafn fremlagde det af ham forfattede Karte over Nør Urup Byes Marker, Enge og Hede, tilligemed tvende af ham skriftlig forfattede Planer til Delingen selv. Den ene under Forudsættelse, at Gaarden No. 2, som ligger indkneben mellem No. 1 og 3, saa vel til Fordel for bemeldte No. 2 selv, som til Lettelse og Nytte for 1 og 3, skulde udflyttes i den bemeldte Gaard tilkommende Marklod. Og den anden saaledes: at uden Udflytning enhvers Lodder, saavidt muligt, rettes efter Gaardens nærværende Leje [Beliggenhed].

Begge disse Forslage findes Protokollen tilførte. Fol. 31 og v.

Saavel i den ene som den anden Plan er udi første Post det Stykke Hede bestemt, som vil tilkomme Jørgen Sørensen af Dyvelsrecke hans for den af ham ejende Græsnings Rettighed i Urup Overdreve til Hartkorn 1 Td : 2 Skp : 2 Fdk.

Saavel bemeldte Jørgen Sørensen som de 4 re Gaardbeboere af Urup Bye bifalder tydelig denne første Post af Forslagene, hvorefter Jørgen Sørensen indtil Underskriften blev demitteret.

Hernæst forhandlede Kommissionen først med Ejeren af No. 2, Niels Mortensen, den af Landmaaleren foreslagne Udflytning, hvortil han dog paa ingen Maade var at formaa, endog ikke efter Tilbud af adskillig Hjælp fra de øvrige Beboere. Vel foreslog han at udflytte, naar han maatte bevilges et fortrinlig udlagt Leje, men da saadan hans foreslagne Lodsfigur vilde have hindret de andre Lodders bekvemme Dannelselse, og især vanskeliggjort Adgangen for de øvrige Beboere til deres Hedelodder, saa vilde Gaards Ejerne 1 - 3 - 4 ikke sam-

tykke deri, saa lidt som Kommissionen kunde tilraade den Udflytnings Maade.

Altsaa blev Planen No. 2 foretaget. Hvad derudi angaar Agger Lodderne og Hede Loddernes foreslagne Delingsmaade, saa havde Lodsejerne intet derimod at erindre, men i Henseende til Engene, modsatte Gaardmand No. 4 Jens Andersen sig aldeles at modtage den ham foreslagne Englod, hvorved han skulde indtage Engen norden Fækier Mose, paa Grund af, at han derved blev udelukt fra den eneste sande gode Engbund, som er til Byen, nemlig Vesterhøje.

Saa meget end Kommissionen ønskede at forekomme Mangfoldiggørelsen af smaa mindre forbæderlige og mindre veldannede Lodder, saa blev den dog nødsaget til ved Mandens Indsigelse at gøre Forandring i denne Post af Planen, saaledes at No. 4, efter de til hans Toft stødende tvende Stykker Tap Fuorte og Haugskifte indtil det paa Kortet ansatte Mærke, sønden for Vasen tager lige med de tvende øvrige Beboere i den tilbageværende Eng sønden Mosen og Engen norden Vasen, der omgiver og indeslutter Fækåret, og dette med indbegreben, i lige Dele i Forhold af, hvad enhver tilkommer, hvorefter da alle 4 Beboere erholder lige forholdsmæssig Del i Vester Beche Enge.

Denne sidste Deling blev derefter nøjere bestemt saaledes. — No. 4 tager næst indtil hans Ager Lod og gaar fra Puncten midt fra Gaardsholm i Nord efter dette Stykkes Forhold efter Maal og Taxst. Dernæst østen for tager No. 1 i samme Deriktion fra Bækken over Vasen i Nord til 4res Hede.

Saa falder næst derved No. 2, i samme Deriktion, og ligeledes No. 3, som tager Resten til Dyvelsræche Skjæl. Men efter at denne sidste Bestemmel-

se af Lodsejernes Leje var skrevne, oplyste Lods-ejerne, at de ønskede Loddernes Derichtung fra Sønder og Nord forandret til Øster og Vester, fordi de ellers ikke kunde bjerge Høet eller komme til tørt Land med samme.

Derudi føjede Kommissionen dem og efter Lods-ejernes Forening gjorde saadan Forandring i Lejet.

No. 4 — beholder den forhen bestemte Part i Tap Fuorte og Haugskifte sønden Vasen.

Han tager dernæst al Engen norden Fækjær, som støder til hans Hede, og gaar i Sønder til Vasen ved Grønkjær søndre Ende, hvorefter han tager Halvdelen af Fækjær Mose til Dyvelsreche Hededod.

Resten af Fækjær søndre Side tillige med Engen til Vasevejen deles i tvende 2 Dele lige Lodder, hvoraf No. 1 tages nordest og No. 2 sønderst lige til bemeldte Dyvelsreche Skjæl.

No. 3 tager fra Mærket i Haugskiften sønden Vasen til fornævnte Dyvelsreche Skjæl.

For den vester Ende af Englodderne No. 1 og No. 2, afsættes fra den store Vase i Nord til Grønkjær Vase en Vej til 14 Alens Bredde. I samme Post af Forslaget, angaaende Engene, blev endvidere denne Forandring: Beche Engene sønden og vesten for Byen deles saaledes: No. 1 beholder sin Tofte og Engen deri, fremdeles tager han, hvad mere Eng han maatte tilkomme, vesten for hans Toft efter Maal og Taxst i Derichtionen med hans paastødende Agerlod. Dernæst falder No. 4 og tager her sin manglende Eng i Vester efter Maal og Taxst. — Næst dermed tager No. 3, og tilsidst No. 2.

Vej til Bechengene bliver ad den ny anlagde saakaldende Paabøl Vej, norden for No. 1's Agerlod, men naar Heden opmaales, tillades enhver at køre

over Heden til deres Englodder paa nærmeste og bekvemmeste Maade, heraf følger, at den søndre Engvej over No. 1's Agerlod aflægges, de øvrige Veje angaaende da forholdes derimod efter For-slaget.

Endnu var at afhandle Tiderne, i hvilke Fællesskabet i Henseende til Lodsejernes Sæd kunne ophøre, og da blev vedtaget, at enhver giøder til Byg næst tilstundende Foraar i sin ny Lod. Der høstes, hvad der er saaet af dette Aars Rug Sæd, og endnu en Kjærv saaes i dette Aars saakaldet Myndt Rug, det er den Jord, hvori der er saaet Rug dette Efteraar i giødede Byg Jorder, til Efter-aaret 1799, men derefter, naar denne Kjærv er høstet i Aaret 1800, ophører Fællesskabet aldeles. — Imidlertid vederlægges Lodsejerne i Græsnings-jord, hvad andre har besaaet i deres Lodder, efter almindelig vedtagne Skik og Brug.

Lodsejerne bleve tilspurgte, om de havde nogen anden Bestemmelse i Henseende til Lergrave, Tørvemoser, Vandinger o. s. v. at ville have anført, men Lodsejerne erklærede, at de herom ikke havde nogen Erindring at gjøre.

Hernæst blev den hele Forretning lydelig for dem oplæst til deres bestemte gentagne Samtykke og derpaa følgende Underskrift. For Kommissions Mødet betalte Lodsejerne efter Forordningen af 23de April 1781 for 3 Dage til Rejse, Møde og Hjemrejse af 2 Rdl. daglig til hver af Commissairerne, ialt 18 Rdl. Og saaledes blev Forretningen sluttet.

Sted, Aar og Dag som ovenfor.

*Jørn Christensen. Niels Nielsen. Niels Mortensen.
J. C. F. v. Hellfried. J. Nellemann. A. Steenstrup.*

Ravn.«

Thorvald Hansen.